

ΜΟΝΗ ΔΑΔΙΑΣ

Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμισείας περίπου ὥρας ΝΔ. τοῦ Σουφλίου κεῖται ἡ Μοῆ Δαδιάς εἰς τοὺς πρόποδας ἑνὸς βράχου, ὕψους ὀγδοήκοντα περίπου μέτρων ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Ὁ βράχος εἶναι μεγαλοπρεπῆς, κατάφυτος εἰς τὴν βᾶσιν του, ἐπιβλητικὸς καὶ ἀνήκει εἰς ὕστατον συγκρότημα ποῦ ἀποτελοῦν τὰ κράσπεδα τῆς Ροδόπης. Τὴν Μοῆν περιβάλλει βλάστησις ὀργῶσα, ἀποτελουμένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ πεῦκα εἰς ἀκτῖνα τερνύσων περίπου ὥρων. Ἐκτὸς τῶν πεύκων φύονται ἐδῶ ἢ ἄλλοις ἢ περὶ τῆς θράψα καὶ νερόθραψα σφένδαμνα, γαῦρα, ἀμυγδαλές, σικεές, καρυδιές, φουντουκιές, κούμαρα, ρήγανη, θυμάρι καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἰς πολὺ μικρὰν ἀπόστασιν εἰς στενὴν πεδιάδα κίλᾳ τὰ ὀλοκάθαρα νερά του ρυάκι πλατὺ, γεμάτο ψάρια γλυκύστατα.

Τὸ κλίμα τὸ καλοκαίρι εἶναι ὁρροσπρὸν καὶ ἡ πηγὴ τῆς Μοῆς δίδει ὕδωρ ψυχρὸν καὶ νοστιμώτατον.

Ἡ Μοῆ, πρὶν διαλυθῆ ὑπὸ δεκαετίας ἤτο ἐπαρχιακῆ, ἐξαρτωμένη ἀπὸ τὴν μητρόπολιν Διδυμοτείχου, πλουσία ἔχουσα αἶγας, ἀγελάδας, ζεύγη ἀροτήρων καὶ περὶ τὰ ἑξακόσια στρέμματα καλλιεργησίμου γῆς καὶ μωρεοκήπων καὶ ἰδιόκτητον δάσος. Σήμερον ἡ Μοῆ ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν διαλελυμένων μονῶν καὶ ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς σχολικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ πλησίον χωρίου Δαδιάς, ἣτις ἐνοικιάζει αὐτὴν ὡς ἀγρόκτημα.

Φαίνεται ὅτι ἡ Μοῆ Δαδιάς, ὡς καὶ τὸ χωρίον Δαδιά, εἶνε Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Εἰς ἀρχαιότεραν ἐποχὴν ἤτο κτισμένη ὀλίγον χαμηλότερα, εἰς τὸ μέγα χωράφι, τὸ ὅποιον καλεῖται σήμερον «τοῦ Ἀη—Γεώργη τὸ χωράφι», εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὁποῦ ἐσώζοντο καὶ ἴχνη θεμελίων ναοῦ. Ἡ σημερινὴ τοποθεσία αὐτῆς εἶνε ἀσυγκρίτως καλλιτέρα, ὡς ὑψηλότερα, εὐάερος καὶ ὡς κειμένη πλησιέστατα εἰς τὴν βρῦσιν.

Σήμερον ἡ Μοῆ, ὡς οἰκοδόμημα, εἶνε εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, διότι αἱ ἀποθηκαὶ καὶ τὰ δωμάτια τοῦ ἰσογείου εἶνε κατεστραμμένα,

«θεωρία»
τ. I, 1938
σ. 29-34

εις τὸ ἄνω δὲ πάτωμα ἀπὸ τὰ εἴκοσι δωμάτια πολλὰ εἶνε ἀκατοίκητα. Ἡ ἐκκλησία εἶνε ἐρείπιον ἀνατιναχθεῖσα κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1912 ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων διὰ βόμβας. Διεσκευάσθη ὁμως, κατὰ τὸ 1921, ὁ νάρθηξ εἰς μικρὸν καὶ πρόχειρον ναῖσκον, ἐπιθα τελεῖται, καθὼς εἰς τὰ ἐρημοκλήσια, λειτουργία 3—4 φορές κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς τοῦ θέρους

Ἡ σημερινὴ Μονὴ σύγκειται ἀπὸ δύο συνεχόμενα καὶ ὁμοίμορφα τμήματα, βόρειον καὶ νότιον, ἀποτελοῦντα σχῆμα κεφαλαίου Π. Καὶ τὸ μὲν βόρειον ἐκτίσθη κατὰ θετικὰς μαρτυρίας, κατὰ τὸ 1834, τὸ δὲ νότιον κατὰ τὸ 1851, ὡς ἐμφαίνεται ἀπὸ ἐντειχισμένην μικρὰν ἐνεπίγραφον πλάκα :

ΔΑΠΑΝΗ ΤΟΥ ΑΡΧ
ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΙΠΠΟΚ
ΟΜΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΜΑ
ΝΟΛΗ ΑΠΟ ΚΩΤΗ

ΑΩΝΑ

Εἰς τὴν εἴσοδον, πλησίον τῶν μεγάλων πυλῶν, ἦτο ἐντειχισμένη ἀνάγλυφος μαρμαρινὴ πλάξ, παραστάουσα τὸν ἥρωα τῆς Θράκης, ἀρπαγεῖσα καὶ ἀπαχθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων τοῦ πολέμου 1912.

Ἡ ἀνατιναχθεῖς ναὸς εἶχε κτισθῆ κατὰ τὸ 1842, ὡς φανερώνει μικρὰ ἐντειχισμένη πλάξ, ἐκ λίθων ἀπὸ τὸ λατομεῖον τοῦ χωρίου Δαδιάς, εἶχε δὲ ὠραιότατον καὶ καλλιτεχνικώτατον τέμπλον, ἐκ ξύλου κέδρων τῆς Ροδόπης. Ὁ ναὸς εἶχε τὸ ἐπ' ὄνοματι τοῦ Γενεθλίου Θεοτόκου.

Εὐτυχῶς μετὰ τὴν ἀνατίναξιν αἱ περισσότεραι εἰκόνες τοῦ ναοῦ ἀνεσῦρθησαν ἐν καλῇ ὀπωσθήποτε καταστάσει, καθὼς καὶ τινὰ ἱερὰ σκευὴ καὶ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία. Εἰκόνες σώζονται ἀρκετὰ παλαιαί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Ἁγία Τριάς καὶ μία πολὺ περίεργος καθαρὰ ἐξομολόγησις.

Νεώτεραι δὲ σχετικῶς :

Ὁ Ἅγιος Μηνᾶς, Βάπτισις Ἰησοῦ Χριστοῦ, Κοίμησις Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Παναγία, Ἅγιος Παντελεήμων, Σύναξις Ταξιαρχῶν τὸ 1857, ἄλλη τὸ 1856, Ἀρχιστράτηγος Μιχαήλ, Κοίμησις 1844, Ἰησοῦς Χριστὸς 1845, Ἅγιος Δημήτριος 1858, Ὁραία Πύλη 1856, Ἁγία Αἰκατερίνη, Ἰησοῦς Χριστὸς 1818, Ἰησοῦς Χριστὸς 1858.

*

Μεταξὺ τῶν εἰκόνων ὑπάρχει μία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἔχουσα κάτω τὸ σημείωμα: «Διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ κυρίου Χαλὶλ ἀγᾶ ἀπὸ Καρατζᾶ Χαλήλ κιοῖ» ἔτος 1858 καὶ τουρκιστὶ ἔτος 1274.

Περὶ τῆς εἰκόνης αὐτῆς ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἱστορία, τὴν ὁποίαν ἤκου-

σα από αύθεντικές αφηγήσεις γερόντων του Σουφλίου, συγχρόνως σχεδόν με τον Χαλήλ αγά.

Ο Χαλήλ αγάς Πατζιόγλου ήτο αρχιληστής και με την συμμορίαν του έλυμαινέτο την έπαρχίαν Σουφλίου έχων όρμητήριον και καταφύγιον άπόρρητον τας βουνοκορυφάς, τας μεταξύ Λυκόφης, Δαδιάς και Άνω. Συχνά την νύκτα μετάβαινε εις την πλησίον Μονήν Δαδιάς και έκβιαστικώς έφωδιάζετο με τα άπαιτούμενα τρόφιμα και άλλα χρειώδη. Υπεσχέθη λοιπόν εις τον τότε ηγούμενον, ότι θα κατασκευάση την εικόνα του τόσοσν τιμωμένου και υπό των Τούρκων Άγίου Γεωργίου (Χεντιρλέζ) εις πρώτην εύκαιρίαν, δηλαδή με τα χρήματα του πρώτου που θα συνελάμβανε. Έτυχε λοιπόν την άλλην ήμέραν να συναντήση εις τον δρόμον της Δαδιάς τον έκ Διδυμοτείχου έλληνα πραγματευτήν Χατζιόγλου, όστις έγύριζε τα χωρία εκείνα πωλών ψιλικά, πανία και τα τοιαύτα έχων αυτά φορτωμένα εις μουλάρι. Τόν έσταμάτησε, τον έψαξε διά χρήματα και, έπειδή δέν εύρε τίποτε επάνω του, ήρπασε με θυμόν την σκούφια της κεφαλής του και την έκτύπησε κατά γης. Προς δυστυχίαν του πραγματευτού ήκούσθη ό κρότος 4—5 χρυσών λιρών, τας όποιας διά τον φόβον των ληστών είχε ραμμένες εις την σκούφια του. Ο Χαλήλ αγάς τας έλαβε και με αυτάς παρήγγειλε την εικόνα του Άγιου Γεωργίου, η όποία φέρει τό όνομα του δωρητού.

Εις τον ναόν διεσώθη και ένα μεταλλικό κειθόν, φτωχικά άσημένιο, από εκείνα που χρησιμεύουν διά τα ιερά κείψανα ή τον τίμιον σταυρόν, εις την έμπροσθίαν πλευράν είνε σχεδιασμένοι μοναί και θάλασσα με δύο πλοία, εικόνας Μαρία Θεοτόκος, Ίησους Χριστός και Ίωάννης, ένθεν και ένθεν δε δύο άγγελοι. Επίσης αί εικόνες Άγίου Νικολάου και Άγίου Χαραλάμπους. Από την έπιγραφήν γίνεται γνωστόν, ότι κατασκευάσθη κατά τό έτος 1822 δι' έξόδων του μοναχού Ίακώβου, καταγομένου από τό χωρίον Κιουπλίον της έπαρχίας Σουφλίου.

Μεταξύ των βιβλίων, κοινών προς χρήσιν του ιεροϋ ναού, διακρίνεται έν Κυριακόν Ευαγγέλιον, τυπωμένον καλλιτεχνικώς με ώρατα και μεγάλα στοιχεία και με τον τίτλον:

Θεϊον και Ιερών Ευαγγέλιον
νεωστί μετατυπωθέν και έπιμελώς
διορθωθέν παρά
Γεωργίου Κωνσταντίνου
του έξ Ίωαννίνων
Ένετίησι άψξ (1760).

Ὀλίγα βήματα ἔξω τῆς Μονῆς εἶνε ἡ βρύσις. Ἐπάνω εἶνε ἐντει-
χισμένη μικρά ἐνεπίγραφος πλάξ, ἡ ἐξῆς:

1 7 2 7

I ΣΙΝΔΡΟΜΙ

ΤΩΝ ΜΑΙΖΟΡΟΝ ΤΣΙ..

ΤΣΙΔΩΝ ΜΑΙΟΥ 3,

Δηλαδή κατεσκευάσθη ἡ βρύσις διὰ συνδρομῆς τῆς συντεχνίας
τῶν τσιφτσῆδων (γεωργῶν).

Ἀναμφισβητήτως ἡ ἐπιγραφή αὕτη εἶνε ἐξαιρετικῶς σημαντική.
Εἶνε μοναδική ἐπιγραφή, ἐξ ὧν γνωρίζω, ἥτις ὁμιλεῖ περὶ μαϊστό-
ρων γεωργῶν, δηλαδή περὶ συντεχνίας γεωργῶν. Καί εἶνε μὲν πασί-
γνωστον, ὅτι ὑφίσταντο ἀπὸ μακροῦ χρόνου, ἐπὶ Τουρκοκρατίας
συντεχνίαι πολλαί, παντοπωλῶν λ. χ. ἀχτάρηδων, ἀμπατζήδων, κτλ.
ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔχομεν ἐξαιρετικῶς ὀργανωμένην συντε-
χνίαν γεωργῶν, δηλαδή ἓνα εἶδος Τσιφτσοῦ Συνετα-
ρισμοῦ, κατὰ τὴν σημερινὴν ἔκδοσιν, ὅπως ὑφίσταται ὁ θεσμὸς
οὗτος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Τοῦτο δὲ φανερώνει πόσον τὸ ἐθνικὸν
πνεῦμα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας διεμόρφωνε καὶ διοργάνωνε
τὰς λαϊκὰς καὶ αστικὰς μάζας ἀπὸ ἐθνικῆς, θρησκευτικῆς καὶ κοι-
νωνικῆς ἀπόψεως καὶ πόσῃ ἐπαρουσίαζε τὸ δοῦλον Γένος ἐθνικὴν
συνοχὴν καὶ ἐπιβολήν.

Ἡγούμενοι κληρικοὶ τῆς Μονῆς Δαδιάς ἐχρημάτισαν οἱ ἐξῆς
ἀπὸ τοῦ 1834 καὶ ἐντεθεν:

ΧΑΤΖΗ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ ΖΟΥΜΑΣ, ἀρχιμανδρίτης, ἐκ Σουφλίου,
ἡγουμενεύσας τὸ 1832.

Κατὰ βιογραφικὰς σημειώσεις ἀσφαλεῖς οὗτος νέος ὢν ἐχρημά-
τισε διάκονος τοῦ ἀπαγχονισθέντος Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. Κατὰ
τὰς τραγικὰς ἐκείνας ἡμέρας μετεμφισθεὶς εἰς γενίτσαρρον ἔφυγε
ἐπὶ ἀτμοπλοίου ἐκ Τουρκίας. Πληνηθεὶς ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς πολλὰ
μέρη ἐπέστρεψε εἰς τὴν Θράκην κατὰ τὸν 1832 διορισθεὶς ἡγούμενος
τῆς Μονῆς Σκαλωτῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἴνου. Τὸ 1834 διορίσθη ἡγού-
μενος τῆς Μονῆς Δαδιάς καὶ διὰ τῆς δραστηριότητός του ἔκτισε τὸ
βόρειον τμήμα τῆς Μονῆς.

Ὁ Βενέδικτος ἦτο ἀνὴρ λόγιος, ἐδίδαξε δὲ εἰς πολλοὺς τὰ ἑλλη-
νικὰ γράμματα καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, τὴν ὁποῖαν ἐγνώ-
ριζε καλῶς.

ΑΒΕΡΚΙΟΣ, Ἀγαιορίτης ἱερομόνχος, ἐχρημάτισε ἡγούμενος ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΥΡΗΣ οἰκονόμος, ἐκ Σουφλίου, ἐχρημάτισε ἐπ' ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα ἡγούμενος, διότι φύσει ἦτο ὄστατος, περὶ τὸ 1862. Οὗτος ἦτο ἀνὴρ λόγιος, φοιτήσας ἐπὶ δύο ἔτη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του ἐχρημάτισε ἐπὶ πολλὰ ἔτη σχολάρχης Σουφλίου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἔμαθον πολλοὶ νέοι γράμματα. Ἐξέδωκε μικρὰν στοιχειώδη κατήχησιν πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν Σχολείων. Ὡς ἱερεὺς ἐκήρυττε τὸν θεῖον λόγον εἰς τὰς δύο ἐκκλησίας τῆς πατρίδος του, πλὴν μὲ τὸ κήρυγμά του, καθὼς καὶ μὲ τὴν διαγωγὴν του, ἐβλάψε μάλλον τοὺς συμπολίτας του, διότι ἦτο ρήτωρ αὐτοσχέδιος, ἄστατος, δριμύς, καὶ ἄνευ τινὸς λόγου ἐπιθετικὸς κατὰ τῶν μητροπολιτῶν, καθόσον, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του τουλάχιστον, οἱ Μητροπολίται Διδυμοτείχου ἦσαν ἐπιφανεῖς κληρικοί. Γεννηθεὶς περὶ τὰ 1817—18 ἀπέθανε τὸ 1891.

ΠΑΠΑΠΑΣΧΑΛΗΣ ΣΥΛΕΚΑΣ, πρωτοπλάτης, ἐκ Σουφλίου ἱερεὺς ἀναλάβητος. Κατέστρεψε τὰς κερυθίδας καὶ ἐβλάψε τὴν Μονήν.

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΙΒΗΡΙΤΗΣ, ἱερομόνχος, ἐκ Κιουπλίου τῆς ἐπαρχίας Σουφλίου. Ἦλθεν ὡς ἡγούμενος εἰς τὴν Μονὴν Ἰβηρίων τὸ 1891. Ἐγνώριζε καλῶς τὴν ρωσικὴν γλῶσσαν, ἦτο δὲ καλὰ κατ' ἄριστον ἐκτετατὸς ἐν τῇ ἑλληνικῇ θεολογίᾳ. Ἀπλοὺς τὸν χαρακτῆρα, πρᾶος, μελίχιος καὶ ἀπέριττος. Ἐγνώριζε καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν.

Ἐχρημάτισε ἡγούμενος ἐπὶ δέκα ἔτη καὶ πλέον.

ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, ἐκ Λαβάρων Διδυμοτείχου. Ἐγγαμος ἱερεὺς, ἀγράμματος, ἔμεινε ἐπὶ ἓν ἔτος ἡγούμενος.

ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΔΩΝ καὶ ΠΑΠΑΚΛΕΩΠΑΣ, ἱερομόναχοι Ἰβηρίται, ὁ πρῶτος ἐκ Περιστάσεως τῆς Θράκης, ἱεροδιάκονος, ἦτο ἀνὴρ ἐγγράμματος. Οὗτοι ἤθελον ἀναδείξει ἀναμφισβητήτως τὴν Μονὴν Δαδιάς, πλὴν δυστυχῶς σπεῖρα κακοποιῶν ἐφόνευσε μίαν νύκτα διὰ χρηματισμὸν τὸν δυστυχῆ Πιπακλεώπαν, ὁ δὲ Πιπασπυρίδων κρυφθεὶς κατέφυγεν εἰς τὸ χωρίον Δαδιά, ὅπου ἐγκατεστάθη ὀριστικῶς. Ἐκεῖ ἔκτισε οἰκίαν, τὴν ὁποίαν διὰ διαθήκης ἐκληροδότησε εἰς τὴν κοινότητα Δαδιάς, ὡς καὶ ὅλην τὴν περιουσίαν του.

ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΗΣ Μαργαζίδης ἐκ Κορνοφωλέας, ἱερεὺς ἔγγαμος, σακελλάριος. Αὐτοδιδάκτος, ἐγγράμματος, ἐχρημάτισε, ἐπὶ πολλὰ ἔτη δημοδιδάσκαλος εὐδοκίμως, πρὶν ἱερωθῆ. Ἠγουμενεύσας ὀλίγα

ἔτη πρὸ τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ 1912, ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ τοὺς πολέμους νὰ ἡγουμενεύη ἀπὸ τοῦ 1920 μέχρι τοῦ 1926. Εἶνε ὁ τελευταῖος τῆς Μονῆς ἡγούμενος.

Ἐκτοτε ἡ Μονὴ Δαχιδᾶς συγκαταλέγεται μετὰ τῶν διαλελυμένων Μονῶν καὶ ἐνοικιάζεται εἰς ἰδιώτας ὡς ἀγρόκτημα πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν γαιῶν τῆς καὶ τῶν ὀλίγων δωματίων εἰς τοὺς παραθερίζοντας.

Σουφλίον

Κωνσταντῖνος Γ. Κουρτίδης

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ